

Betyg mäter mer än kunskaper

I en ny avhandling vid Göteborgs universitet konstateras att det finns ett glapp mellan vad betygen antas mäta och vad de verkligen mäter.

- Betygen är flerdimensionella. De mäter elevernas kunskaper och färdigheter men visar sig också mäta deras intresse, motivation samt föräldrarnas engagemang, säger Alli Klapp Lekholm.

Även kön, föräldrarnas utbildningsbakgrund och typen av skola påverkar betygen.

I sitt avhandlingsarbete har Alli Klapp Lekholm analyserat betyg, resultat på nationella prov, elevbakgrunder och olika typer av skolor.

Hon har utgått från data ur databasen GOLD (Gothenburg Educational Longitudinal Database) vid Göteborgs universitet, med betyg från 100.000 niondeklassare från år 2003 och dessutom enkätdata för knappt 9.000 av dem.

Den svenska läroplanen säger att enbart ämneskunskaperna ska betygsättas. Den flerdimensionella betygsmodell som Alli Klapp Lekholm har utvecklat visar att betygen utöver ämneskunskaperna i svenska, engelska och matematik – kognitiva faktorer – även mäter saker som inte har med resultaten på de nationella proven att göra.

- Det handlar om intresse, motivation och föräldraengagemang. Mellan tre och fem procent av betygen förklaras av annat än elevernas kunskapsnivå, säger Alli Klapp Lekholm.

- Det kan vara bekymmersamt ur rättvisesynpunkt. Alla elever har inte detta med sig. Därför är det extra viktigt att synliggöra komplexiteten, att annat än kunskaper bedöms i betygssättningen.

Tidigare studier har visat att elevernas framtida studerandekarriär relativt väl kan förutsägas genom betygen. Det i sin tur kan bero på just betygens flerdimensionalitet och att betygen alltså mäter både elevernas ämneskunskaper och deras intresse och motivation.

Alli Klapp Lekholms resultat visar att flickornas betyg är influerade av annat än kognitiva faktorer i större utsträckning än pojkarnas betyg. Flickornas högre betyg förklaras alltså till största del av att flickorna är mer intresserade av skolarbetet och har större motivation för inläring.

I avhandlingen undersöks också skillnader i betygssättning mellan skolor. Resultaten visar att de faktorer som inte har med ämneskunskaper att göra spelar större roll i skolor med en stor andel elever med lågutbildade föräldrar och för förortsskolor.

- Det betyder att lärarna i de skolorna låter elevernas motivation och intresse väga extra tungt i relation till rena ämneskunskaper i ett slags kompensatorisk betygssättning, säger Alli Klapp Lekholm.

Hennes resultat bekräftar också tidigare studier som visar att friskoleelever får högre betyg än elever från kommunala skolor, något som dock förklaras av friskolelevernas relativt bättre kunskaper.

I båda jämförelserna av betygssättningen mellan skolor försvinner dock skillnaden i betygssättning om föräldrarnas utbildningsnivå beaktas.

Närmast i tiden arbetar Alli Klapp Lekholm i den forskargrupp vid institutionen för pedagogik och didaktik som fram till och med år 2011 undersöker betyg i projektet *”Betygens jämförbarhet, prognosförmåga och effekter på lärande”*, med stöd på 4,5 Mkr från Vetenskapsrådet.

Alli Klapp Lekholm lägger fram sin avhandling *”Grades and grade assignment: effects of student and school characteristics”* vid institutionen för pedagogik och didaktik torsdagen den 18 december 2008, kl 13.15.

Plats: Kjell Härnqvistsalen, Pedagogen Hus A, Västra Hamngatan 25, Göteborg.
Kontakt: alli.klapp.lekholm@ped.gu.se, 046-855 05, 0702-03 28 65.
[Länk till avhandlingen \(fulltext\)](http://gupea.ub.gu.se/dspace/handle/2077/18673): <http://gupea.ub.gu.se/dspace/handle/2077/18673>
**Presskontakt: Torsten Arpi, Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet,
torsten.arpi@gu.se, 0768-581187**